

MAJTÉNYI GYÖRGY

„NEM MEHET AKÁRKI VADÁSZNAK”¹

Az elit és a vadászat a második világháború után

„Van, akit megnyúznak, / van, akit megsütnek, / van, akit kitömnek, / van, akit megesznek, / van,
akit temetnek, / van, akit elvisznek, / van, akit eladnak, / van, akit meghagynak.”²

(Hobo)

Ismeretes, hogyan született Ortega y Gasset esszéje a vadászatról: a híres spanyol filozófust és esszéistát barátja, Yves gróf arra kérte, írjon előszót vadászkalandjaihoz. A jóbarát, aki maga sohasem vadászott, végül könyvterjedelmű esszét alkotott. Ontológiai alapokon értekezett a stílusos vadászatról, a vadász önmérsékletéről, a vad tiszteletéről, arról, hogy „a legnagyobb és legerkölcösebb tiszteletadás, amellyel bizonyos alkalmakkor bizonyos állatoknak adózhatunk, vajon nem az-e, hogy kellő mértéktartással és bizonyos szertartások közepette — megöljük őket.”³

Általában úgy illő, hogy a szerző ne csak céljait, de indíttatását is megvallja. Ezúttal én is azt tettem, amikor a tanulmányt Hobo Vadászat albumából vett idézettel indítottam.⁴ (Soha nem vadásztam, a vadászatot mindig meglehetősen idegenkedéssel szemléltem.) Az írás célja annak érzékeltetése, hogy a közelmúlt történelme milyen jelentésekkel ruházta fel a vadászat rítusát, amelynek lényegét az áldozat, az elejtett vad szempontjából e jelentések mit sem módosítják. A metafora mindig ideologikus; ereje, mint több szerző rámutat, abban rejlik, hogy „hamis”, az egyéne számára „megmutatja valamiről, hogy az valami más”.⁵ Az elvonatkoztatások,

1 A címbeli idézet kiemelés *A vadászok gyűlekezője* c. dalból (Hobo Blues Band, Vadászat lemez, 1984.) A kutatást az OTKA T049595 sz. alapprogramja támogatta.

2 *Földes László* (Hobo): *A zsákmány terítéken szépen elrendezve*. Vadászat lemez, 1984.

3 *Ortega y Gasset*: *Elmélkedés a vadászatról*. Bp., Európa Könyvkiadó, 2000. 82. p.

4 Hobo könyvében a következőképpen emlékezik a vadászat album születésére: „Eredetileg csak arról akartam imi egy dalt, hogy milyen ösztönök és kényszerek vezérelték az embert arra, hogy megtanuljon csoportosan ölni.” *Földes László*: *Hobo Sapiens*. Bp., Hírlapkiadó Vállalat. é. n. 206. p.

5 *W. Percy*: *Metaphor as Mistake*. In: *The Sewanne Review*, 66. (1958) 79–99. p. A társadalmi jelenségek értelmezéscapacsán idézi: *Clifford Geertz*: *Az értelmezés hatalma*. Antropológiai írások. Második, jav. kiadás. Bp., Osiris, 2001. 46. p.

a metaforikus jelentések elválaszthatatlanul hozzátartoznak a valóság érzékeléséhez, megismerésük segítségünkre lehet a társadalmi jelenségek — egykori és mai — jelentéseinek a feltárásában.

„Egyetértés” a vadászatban

Az erdőkben 1945-ben — a politikatörténetben gyakorta alkalmazott metaforát kölcsönözve — „átmeneti állapotok” uralkodtak. Ahogy Merán Fülöp visszaemlékezés-kötetében körülményes szakszerűséggel megfogalmazta: „A nagyban történő vadászás akkoriban nem volt más, mint a természetes védekezésnek egy része, mely az éhség ellen irányult.”⁶ Könyvében felidézi, amikor testvérével 1945-ben titkos vadászatra (vadorzásra) indultak, majd egykori „jobbágyaikkal” összetalálkozva velük együtt hajtották fel a vadakat, s rejtőztek el a lövések zajára felfigyelő szovjet katonák elől: „Öt magyar bujdosott az oroszok elől, kettő az elmúlt régi világból, három szegényember, volt hajtók, kisparasztok és egy híres régi vadorzónak a fia.”⁷ Később megjegyzi: „A nagy felszabadulási testvériség és barátkozás, az osztályok látszólagos megértése hamar véget ért, és kezdődött a véres és engesztelhetetlen valóság.”⁸

1945-ben a földreformról szóló törvénnyel — a nagybirtokrendszer megszüntetésével — összhangban módosították a vadászati törvényt. A vadászati jogot elválasztották a földtulajdontól, és kinyilvánították, hogy e jog az ország egész területén az államra szállt.⁹ A politikai változások ellenére a vadászat szervezete a háború után is erősen kötődött a Horthy-korszak hagyományaihoz. Értelemszerűen elsőként azok alakítottak társaságot, akik korábban is vadásztak, területtulajdonosok, nagybirtokosok voltak, vagy akik a vadászathoz mint passzióhoz kötődtek. Az új vadásztársaságok így az ő neveik alatt alakultak meg. (A vadászat jogszerű gyakorlását a jogszabály vadásztársasági tagsághoz kötötte. Az egyesületi törvény minimum tíz tagot írt elő. A Földművelésügyi Minisztérium hagyta jóvá az alakuló

6 *Merán Fülöp*: A vadászat megmaradt. Bp., Nimród Alapítvány, é. n. 49. p. (A továbbiakban: *Merán* é. n.)

7 *Merán* é. n. 51. p. Megemlíti ugyanakkor, hogy a hajtók egyike megjegyezte: „Hát maguk mégis jobban lünck, mint mink.” Uo. 50. p.

8 *Merán* é. n. 54. p. Tanulóság ugyanitt a párttitkár születésnapjának a leírása: A párttitkár születésnapja — 1946. Uo. 52–56. p.

9 4640/1945. (VII. 14.) ME. sz. rend. I.

társaságok alapszabályait, majd adta nekik bérbe a vadászterületeket.¹⁰⁾ Az átalakítások, átalakulások ekkor a demokrácia, a társadalmi igazságosság jelszavával történtek. Sas Árpád, a Szakszervezeti Tanács titkára, aki 1946-ban került a Földművelésügyi Minisztérium vadászati osztályára, felvételi kérelmében például a következőképpen fogalmazott: „A munkásság részére rendkívül megnyugtatólag hat az a tudat, hogy az SZT [Szakszervezeti Tanács — M. Gy.] részéről is van az FM vadászati osztályán egy olyan egyén, ki a szervezett munkásság bizalmát bírja.”¹¹

1946-tól kezdődően már a Belügyminisztérium láttamozta a vadásztársaságok alapszabályait, illetőleg a Magyar Vadászok Szövetsége (MAVOSZ) keresztül kérdőíveken információkat gyűjtött a megalakuló társaságok tagjairól, és személyi kartotékokat vezetett róluk.¹² A fokozatosan kiépülő új hatalom saját szempontjai szerint vizsgálta felül a vadászati alkalmazottak körét. Az alábbiakban 1948-ban kelt káderjellemezésekből idézek¹³: „Vadászati szaktudása kevés, de feltétlenül megbízható és osztályhű. A mozgalmi életben a múltban is részt vett.” Vagy: „Jelenleg is vadászati felügyelő [...] Abnormális, egzaltált dzsentrí.”¹⁴ A revízió teret engedett a protekcionizmusnak, a személyes érdekek, a kapcsolatok érvényesítésének. Jóllehet, a „munkáshatalom” ideológiájának jegyében alakították a vadászat szervezetét, a régi vadászok szakértelmét nem lehetett nélkülözni. Sokan közülük így megmaradhattak a vadászat berkein belül. 1949-ben vadászati alkalmazott volt Kittenberger Kálmán, gróf Széchenyi Zsigmond, gróf Teleki József, gróf Ester-

10 Az 142/600/1945. (X. 6.) FM sz. rendelet értelmében a vadásztársaságok a Földművelésügyi Minisztérium által megállapított alapszabály-tervezet szerint alakultak meg, s alapszabályukat a földművelésügyi miniszterhez kellett jóváhagyásra benyújtaniuk. Az 1945–1946-ban alakult vadásztársaságok árveréseken nyerhették el a 12 évre szóló vadászati jogot. *Dr. Tóth Sándor: A hírnév kötelez. Vadászat és vadgazdálkodás Magyarországon, 1945–1990. Bp., Nimród Vadásztársaság, 2005. 40. p.* (A továbbiakban: *Tóth, 2005.*)

11 *Tóth, 2005. 41. p.*

12 A Belügyminisztérium 1946-ban rendeletet adott ki „a vadásztársaságok alapszabályainak elkészítése, és láttamozás végett való felterjesztése tárgyában” (291.684/1946. /VII. 23./). A vadászati társaságok feletti felügyelet a belügyminiszter feladata lett, így e hatáskör birtokában a miniszter feloszlathatta a vadásztársaságokat. Majd egy újabb rendelet (450.000/1947.) előírta, hogy a MAVOSZ írásbeli állásfoglalás kíséretében terjessze be a társaságok alapszabály-láttamozási kérelmét. A Szövetség nyilvántartotta a társaságok tagjait, adatokat gyűjtött róluk, s az elsőfokú rendőrhatalóság vagy rendőrőrs igazolta, hogy azok helytállóak-c. *Tóth, 2005. 40–41. p.*

13 A Magyar Dolgozók Pártja KV Káder Osztálya utasította ekkor a megyei káderceceket, hogy tegyenek jelentést a megyei vadászati felügyelő munkájáról s javaslatot a felmentendők, ill. a ki-nevezendők személyére. Magyar Országos Levéltár (= MOL) M-KS-276. f. 90. cs. (MDP központi szervei, Káder Osztály) 54. ó. c.

14 MOL M-KS-276. f. 90. cs. 54. ó. c.

házy László, báró Dudinszki László, Lelovics György vagy Ajtai Emil, aki korábban Horthy Miklós fővadásza volt.¹⁵ (Széchenyi Zsigmond a MÁLLERD kísérleti állomására került, ahonnan 1949 első napjaiban elbocsátották.¹⁶ 1948-ban jelent meg *A szarvas selejtezése* című könyve.¹⁷) A Belügyminisztérium több alkalommal tagrevíziót rendelt el; a vadászok körét a politikai kívánalmaknak megfelelően alakították, aminek egyik célja nyilvánvalóan az volt, hogy az új rendszer „kedvezményezettjeinek” is vadászati lehetőséget biztosítsanak.¹⁸

A vadászok száma azonban az ígéretet és a várakozások ellenére nem emelkedett gyorsan a háború után. Jelentős károk szenvedett a vadállomány, nem lehetett szabadjára engedni a vadászokat. S nekik maguknak is érdekük volt, a jó teríték érdekében, hogy szűkre zárják soraikat. Az új jogszabály kikötötte, mekkora terület „bír el” egy vadászt, a nagyvadás és az apróvadás területek esetében egyaránt; az előbbin háromszáz, az utóbbi ötszáz hektárban húzták meg a határt.¹⁹ Megkötötték azt is, mennyi fegyver adható ki. (Vorosilov, a SZEB elnöke közölte Miklós Béla miniszterelnökkel és Vörös János honvédelmi miniszterrel, hogy a magyar vadászok részére harmincezer darab sörétes vadászfegyvert és ezeröttszáz darab golyós vadászfegyvert engedélyeznek.²⁰) A későbbiekben a megyei tanácsok határozták meg, hogy ki kaphat golyós puskát — s ez sokáig szinte kizárólag a hivatásos vadászok és a politikusok monopóliuma volt.²¹ Egyértelmű hierarchia mutatkozott meg abban is, ki melyik társaságban lett vagy lehetett vadásztársasági tag, hol vadászhatott.²² Mindenki természetesen vadban gazdag területen, illetőleg a többség Budapesthez vagy a megyeszékhelyekhez közel szeretett volna vadászni.

A vadászok körében kialakított hierarchia legfelsőbb fokát kezdetben azok jelentették, akik vadásztársaságokon kívül vadásztak. A Földművelésügyi Minisztérium

15 MOL XIX-K-1-ii (Földművelésügyi Minisztérium, Vadászati Főosztály) 11. d.; *Tóth*, 2005. 65., 343. p.

16 *Tóth*, 2005. 49. p.

17 *Széchenyi Zsigmond: A szarvas selejtezése*. Bp., 1948. A könyvtárakban elérhető kötet, mely az írást tartalmazza: *Széchenyi Zsigmond: Szarvasok nyomában és egyéb írások*. Bp., Mérték, 2003.)

18 *Tóth*, 2005. 45. p. 1951-ben a belügyminiszter rendeletet adott ki a vadásztársaságokról: 5-643-1/23/1951. (VIII. 18.) B. M. sz. rend. Ezzel megindult a társaságok átalakítása, megkezdődött a tagrevízió.

19 30.735/1945. (IV. 26.) FM sz. rendelet.

20 Nagyvadat az első időkben elvileg csak földművelésügyi miniszteri engedéllyel lehetett löni, amely a kor bikkfánycslvében a „különleges vadlelvési engedély” elnevezést kapta. S ez ugyancsak kevesek számára volt elérhető. MOL XIX-K-1-ii (Földművelésügyi Minisztérium, Vadászati Főosztály) 142.828/1945. (1. d.)

21 *Tóth*, 2005. 46. p.

rium fenntartott ún. minisztériumi vadászterületeket, rezervátumokat, ezeket térítésmentes vadászjeggyel a legfelsőbb párt- és kormánykörök használhatták. (Ez az ötvenes években szűk, kb. harminc fős kört jelentett.) Egy 1948 őszen tartott kormányvadászat alkalmával merült fel először, hogy e célra külön rezervátumokat kell kijelölni.²³ Az állami és pártvezetők vadászatait 1949–1950-tól kezdődően többnyire a Gemenci, a Gyulaji, a Gödöllői, a Telki, a Gyarmatpusztai, a Lovasbényei vagy a Visegrádi Vadgazdaság területén rendezték meg.²⁴ Rákosi Mátyás legtöbbször Gyulajon, Farkas Mihály Gemencen, Horváth Márton Galgamácsán vadászott. (A vadászatban mindig jelentős szerepe volt a személyes kapcsolatoknak, a bizalomnak. Ha valaki egyszer jól megvadászta a pártvezetőket, az számára a későbbiekben menlevélnék számított. Nagy Endre — egykori csendőrszázados, Hatvany báró lány férje —, aki korábban sikerrel szervezte Horváth Márton és Rákosi vadászatait, az államvédelem elő, így külföldre menekülhetett.²⁵)

A diplomáciai protokollban — a hagyományoknak megfelelően — továbbra is kiemelt szerepe maradt (a szüreti multságok mellett) a vadászatnak. 1963-ban a Diplomáciai Testületet Ellátó Iroda szervezetén belül vadásztársaságot szerveztek, hogy bér vadászati lehetőséget biztosítsanak a külföldi diplomaták számára.²⁶ A legfelsőbb párt- és kormányvendégek vadászatait elsősorban „egyéni meghívások” alapján a „vadrezervátumok” területén szervezték meg.²⁷

22 A forrásokat olvasva egyértelmű hierarchia mutatkozik a különböző vadásztársaságok között. A Pénzügyminisztérium Aranyszarvas Vadásztársasága pl. nyilvánvaló erőfölényben volt a szomszédos Borsodi Bányász vadásztársasággal szemben, és a megyei tanács közbenjárásával a vitás kérdésekben érvényesíteni tudta akaratát. MOL XIX-L-1-1-1-1 (Pénzügyminisztérium, Aranyszarvas Vadásztársaság) 1-3. d.

23 A Földművelésügyi Minisztérium Erdészeti Főosztályán 1949 júliusában Ékes István osztályvezető számolt be a „határozatról”: „Múlt év [1948 – M. Gy.] őszén történt a kormány egyik vadászata alkalmával, hogy felmerült a kérdés, hogy nincs rendezve a kormány tagjainak vadászati lehetősége. Idegen területekre vagy rezervátumokra járnak vadászni. Szükség van olyan területekre, ahol a vadat felszaporítjuk és azon a területen a kormány tagjai a vadászatakat le tudják bonyolítani. Minthogy az előző években mindenki, aki bekapcsolódott a vadászatba az elvtársak közül egyhangúlag hozta a határozatot, hogy három területet lehet biztosítani: 1 nagy vadast és két apróvadast. Ennek a határozatnak a meghozatalánál jelen voltak: Rákosi, Révai, Farkas, Vas, Kádár és Horváth Márton elvtársak.” MOL XIX-K-1-1-gg (Földművelésügyi Minisztérium, Erdészeti Főosztály) 106. d. 8730-47/1949. A dokumentumot közli: Tóth, 2005. 116–117. p.

24 Interjú Dr. Tóth Sándorral, 2005 szeptember.

25 Tanzániában utóbb a „Bwana mkubwa Masharabu”, a szakállas nagytúr címmel illették. Életrajzát lásd: *Sáry Gyula*: Akivel nem bírt a kafferbívaly. In: Nimród, (1994) 9. sz. 9. p.

26 MOL M-KS 288. f. 7. cs. (MSZMP Központi szervei, Titkárság) 1963/167. ö. c.

27 MOL M-KS 288. f. 5. cs. (MSZMP Központi szervei, Politikai Bizottság, 1962/277. ö. c.

Az ún. reprezentatív vadászatok rendje egészen a legfelsőbb párt- és kormánykörök vadásztársasága, az Egyetértés megalakításáig, 1964-ig nem változott. Kádár János 1963-ban elhatározta, hogy rendezettebbé, szervezettebbé teszi a vadászatot. Személyesen utasította a Földművelésügyi Minisztérium illetékes osztályvezetőjét, hogy tervezze meg a magasrangú állami és pártvezetők vadászatának módját.²⁸ A párt Politikai Bizottságának 1963-as állásfoglalása nyomán végül 1964-ben alakult meg az Egyetértés Vadásztársaság. A minisztérium munkatársai több erdő- és vadgazdaságban ún. elsődleges vadvédelmi területeket jelöltek ki a társaság számára, így pl. Gemencen, Gyulajon, Telkiben, Gyarmatpusztán, Lovasberényben és Visegrádon. A korabeli „hatásköri listák” alapján határozták meg, hogy kik lehetnek tagok.²⁹ Először természetesen azok léptek be, akik korábban is vadásztak. Tizenhat volt az alapítók száma, ez a kör 1974-re hatvan főre bővült.³⁰ (1975-ben a Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium Vadászati és Vadgazdálkodási Osztályát önálló Vadgazdaság-felügyeleti Főosztállyá alakították. Ezt követően 1982-től a Főosztály átvette azoknak az erdő- és vadgazdaságoknak az irányítását, amelyekben protokollterületek voltak. A kérdés kiemelt jelentőségét mutatja, hogy a minisztériumon belül önálló szervezeti egység felügyelte a reprezentatív vadászatok szervezését.³¹)

Az Egyetértés megalapítását — a kádári konszolidáció ideológiájának a jegyében — a korban akként értékelték, hogy az szervezett kereteket kínál a reprezentatív vadászatokhoz, és e téren is gátat szabott a hatalmi túlkapásoknak. Az utókor számára a vadásztársaság működése sokkal inkább az új elit vadászati professzionalizációjának a jeleként értelmezhető. Rögzült az egyéni és társas vadászatok rendje, kialakultak sajátos, az Egyetértés-tagokra különösen jellemző szokások.

Reprezentatív — legalábbis a korban annak számító — vadászházakat építettek: az elsőt 1964-ben Telkiben emelték,³² az 1971-es vadászati világhiállításra ké-

28 Interjú Dr. Tóth Sándorral, 2005 szeptember.

29 Tóth, 2005. 126. p.

30 Az alapító tagok: Apró Antal, Balassa Gyula, Benkci András, Biszku Béla, Cseterki Lajos (titkár), Czinege Lajos, Fehér Lajos, Fock Jenő, Földes László, Gáspár Sándor, Kádár János, Losonczy Pál, Nezvál Ferenc, Németh Károly (elnök), Pap János, Szabó Zoltán (orvos), Szücs Ferenc, Tompa István voltak. Lásd: Fácán Matyi 1964., Fácán Matyi 1974.

31 Jellemző a korabeli irattározási és selejtezési gyakorlatra, hogy a protokoll-vadászatokra vonatkozó iratokból a minisztérium levéltári anyagában jöszereivel semmi sem maradt fenn.

32 Gemencen a Duna-parton lévő vadászházon és a keselyűsnek nevezett házban kívül még építettek egy falházat a Pandúr-szigeten. Gyulajon a horgásztavak feletti dombon épült, Rákosi-világnak nevezett ház mellé 1982-ben egy nagyobb házat emeltek. Telkiben, a Buda-vidéki Erdő- és Vadgazdaság központjában lévő, kétemeletes, összkomfortos „vadászház” kifejezetten a kormányvendégek befogadására épült. Gyarmatpusztán kis vadászház állt a domboldalban.

szült el a valkói, a gemenci, a lenesi vadászház, s bővült a soponyai, a gyulaji. 1975-ben az Egyetértés intézőbizottsága összeállította azoknak a házaknak a jegyzékét, amelyeket csak a tagok használhattak.³³ A pártvezetők motorizációs imádatának jegyében (ekkoriban váltak körükben divatosná a Mercedes Benz gépkocsik) új autókat szereztek be. Mivel a minisztérium devizakeretéből beszerzésüket nem lehetett biztosítani,³⁴ meghívták a Mercedes cég vezetőit egy bérvadászatra. Annyi trófeás vadat különítettek el számukra az Egyetértés kontingenséből, hogy áruk fedezze a gépkocsik vételárát. (1984-ben érkezett meg a tíz új Mercedes gépkocsi.)³⁵

Az első időkben öltözetük még megkülönböztette a „régit” vadászokat az „újaktól” — az Egyetértés-tagok között is: „Azok, akik már régebben is vadásztak, el voltak látva szabályos vadászöltözékkel: zöld vagy terepszínű lóden nadrágot és -kabátot hordtak, többen lóden felleghajtót (Hubertus), vadászkalapjukat vadászjelvények díszítették. Az újak általában honvédségi, rendőrségi, ritkábban munkásőri gyakorló tábori ruházat praktikus darabjait hordták.”³⁶ A rövidebb vadászatok alkalmával hétköznapi öltözetet öltöttek. E téren is megtörténtek azonban az első lépéseket a professzionalizáció irányába, a személyzet ugyanis formaruhát kapott, s — miként a korabeli fényképek és karikatúrák bizonyítják — mind több vadász szerzett be hagyományos vadászruhát.

Az Egyetértés minden évben évadzáró vacsorát rendezett — általában a Tiszti Házban —, ekkor kapták kézhez a társaság tagjai a Ludas Matyi karikaturistái által rajzolt vicclapot a Fácán Matyit, mely az Egyetértés életének eseményeit örökítette meg. (A tanulmány függelékeként közlök néhányat a karikatúrák közül). A többnyire évente megjelentetett lapot a társaság Intéző Bizottsága szerkesztette. A karikaturisták útmutatásaikat hűen követhették, hiszen bénítóan hatott rájuk a megrendelők és az olvasók személye. Az önkorlátozás praktikus „ikonográfiai” eszköze volt, hogy az állami- és pártvezetők vonásait sohasem karikírozták, hanem a

1984-ben a tó felett háromszintes sokszobás vendégházat építettek. Gödöllőn csak két nagyon szerény vadászház volt, ezért Valkón építettek egy háromszintes házat. 1975 után korszerű, 20–30 fős épületek létesültek (Gyarmatpuszta, Soponya, Karapanesa), amelyek lehetőséget kínáltak a vadgazdaságok exportforgalmának emelésére.

33 *Dr. Zoltán János: Legenda és valóság. Az egyetértés és a Zalka Máté Vadásztársaság története.* Bp., Dénes Natur Műhely, 1996. 15–18. p. (A továbbiakban: *Zoltán*, 1996.)

34 1979-ben a Politikai Bizottság határozata korlátozta a reprezentatív gépjárművek használatát: MOL M-KS 288. f. 5. és 1979/786. ö. c.

35 *Zoltán*, 1996. 14. p.

36 *Zoltán*, 1996. 33. p.

fényképeiket illesztették be a rajzokba.³⁷ A társaság rendezvényeire esetenként ismert parodistákat, színészeket is meghívtak, hogy ők fellépésükkel a hangulatot kötetlenebbé, oldottabbá tegyék: „enyhén malac varieté számokat”, hazafias verseket, karcolatokat, paródiákat adtak elő.³⁸ A többnapos vadászatokat közös vacsorák, kártyázások, fröccsözések színesítették.³⁹

Kádár Jánost, visszaemlékezések szerint, bosszantották a jó hangulatú, de fegyelmetlen családi vadászatok. Ennek következménye volt, hogy külön vadászatokat szerveztek a gyerekek és a nők számára. Megalakult az Ifjú Nimród Vadásztársaság, illetőleg kísérletet tettek a „nimródhölgyek” összefogására.⁴⁰ Később új vadásztársaságot alakítottak a „körön kívülre” került nyugdíjasok számára az eufemisztikus „Barátság” elnevezés alatt, melyet az Egyetértés-tagok „elfekvőnek” tituláltak.⁴¹ (E társaság 15 fővel alakult, a legnagyobb taglétszáma 27 fő volt). Ha valaki elveszítette pozícióját, ide számúzták az Egyetértésből, ami utóbb számos feszültség forrásává vált. Mivel a legmagasabb pozíciók birtoklói közül sokan vadásztak, és akinek módja volt rá, ezt az Egyetértésben tette, a vadászó állami- és pártvezetők körében az itteni tagság feltehetőleg a legszűkebb vezetésbe (mai fogalmaink szerint a hatalmi elitbe) való „bekerülés”, elvesztése a „kirekesztődés” szimbólumává vált.

A vadászat jelentéseiről

A társadalomtörténész számára a vadászat elsősorban a korabeli elit életformáját, stílusát jellemezheti. Társadalmi praxis, melyet az egyéni cselekvők cselekedetei alakítanak, így alkalmat ad egy — a hatalmi pozíciója alapján — elkülönülő társadalmi csoport attitűdjeinek a vizsgálatára. A vadászat jelentései azonban ennél nyilván sokrétebbek: egyéni beállítódottságokat, viszonyulási pontokat is kifejez.

A vadászat kétségkívül férfias sport, hagyományosan elsősorban a férfiak hódolnak e szenvedélynek.⁴² Ismert vadászbabona, hogy ha „a vadász vadászat előtt idegen hölgygel, ne adj isten, különösen cigánymenyecskével tud cicerézni, eset-

37 A lap közgyűjteményben nem található meg. Könyvében Zoltán János közölt karikatúrákat. A Fácán Matyi számait Tóth Sándor bocsátotta a rendelkezésemre.

38 *Zoltán*, 1996. 40. p.

39 Uo. 34–36. p.

40 *Tóth*, 2005. 91–92. p.

41 Uo. 132–133. p.

42 A vadászat történetét ekként elemzi *Hadas Miklós*: *A modern férfi születése*. Bp., Helikon, 2003. *A vadásztól a löversenyig* című fejezet, 109–134. p.

leg egy emlékszálát is magával vinni, az különös szerencsét hozhat a vadászatban”.⁴³ A vadászat többek szemében a férfiaság, az erő, a hatalom szimbóluma ma is. A vadászok azt tartják, hogy a vadászon ismerszik meg, ki milyen ember valójában. Egyik interjúalanyom mesélte: amikor Tyereskovát elvitték egy hajnali vadászó-hajtásra, a bátor úrhajósnőnek a holdfényben felbukkanó fűjtató vadkan látványára megremegetek a lábai.⁴⁴

Bár — mint kiemeltem — a vadászat társadalmilag (más cselekvők cselekedetei által) meghatározott tevékenység, és ennél fogva számos tudatos vonást hordoz, az egyén számára leginkább mégis kikapcsolódás, szenvedély. A vadászok szinte kivétel nélkül ezt hangsúlyozzák; a legtöbbször valamiféle irracionális megfoghatatlan készletésre, a „vadászverre” hivatkoznak. S az olvasó elől nem zárhatjuk el az ő szempontjaikat sem. A magyar vadgazdálkodás egykori irányítója ennek kapcsán a következőképpen fogalmazott: „Sokféle vadászarcot ismertem meg. [...] Sokukban élnek az ősi ösztönök, babonák, a mélységes alázat a természet erői előtt.”⁴⁵ A volt honvédelmi miniszterről, Czinege Lajosról jegyezték fel: „Voltak kiszemelt vadjai, amelyeket éveken át keresett. Ilyen volt például a kaszói „csodaszarvas”. Egyszer látott egy különleges hibás agancsú bikát, s azt kereste évekig, de soha nem sikerült kézre kerítenie.”⁴⁶ A Fácán Matyi gyakorta hivatkozott a magyar vadász hagyományokra. A pártvezetőket — félig viccesen, félig komolyan — Nimród fiainak titulálta, s ők a maguk módján, jóllehet átértékelve és átértelmezve, de követték is a hagyományokat.

A vadászat mindig is rituálászerűen folyt, s szertartászerű keretei között lehetőséget kínált a céllovó tudomány versenyszerű gyakorlására.⁴⁷ „Béla vezetett: napi hat-, hétszáz vadat — nyulat, fácánt — ejtett.” — emlékezik Odescalchi Eugénie emlékiratában a Pallavicini Alfonz pustaszeri birtokán rendezett egyik vadászatra, s férje ott mutatott nagyszerű lőtéljesítményére.⁴⁸ Néhány évtizeddel később az Egyetértés vadásztársaság egy tagja a következőképpen emlékezett Gáspár

43 *Kopa János*: Magyar vadászati szó- és szokásgyűjtemény. Bp., Mezőgazda Kiadó, 1999. 26. p. A cicerél vagy ciceréz szó népnyelvi kifejezés, egyik jelentése: „»Nőt« szerelmeskedve tapogat, simogat.” Magyar Értelmező Kéziszótár. 3. kiadás, Bp., Akadémiai, 1978. 173. p.

44 Tollner György-interjú. 2005 szeptember, Budakeszi.

45 *Tóth*, 2005. 182. p.

46 *Zoltán*, 1996. 81. p.

47 *Gyáni Gyábor – Kövér György*: Magyarország társadalomtörténete a reformkortól a második világháborúig. Bp., Osiris, 1998. 200. p. (A továbbiakban: *Gyáni-Kövé*; 1998.)

48 *Odescalchi Eugénie*: Egy hercegnő emlékezik. Bp., 1987. 170. p. Idézi: *Gyáni-Kövé*; 1998. 201. p.

Sándor egyik vadászatára: „Egyéni fácánrekordját méltán hozzá lehet fűzni az ismert és nyilvántartott apróvadás rekordok sorához... 1986. december 21-én Lenezen lőtt 1710 keltegetett fácánt, kakast és tyúkot vegyesen.”⁴⁹ Versenyhelyezetet teremtett a vadászok között az is, hogy ki milyen trófeás vadat ejtett el, ami nagyrészt a lehetőségeken múltott. A trófeakatalógusokban a szerencséskezű vadászok felsorolásában szép számmal találunk ismert személyiségeket. A hazai vadászok arany- és ezüstérmes trófeái között ott szerepelnek a pártvezetők rekordzsákmányai is.⁵⁰ A Mezőgazdasági Múzeum trófeakiállításán pl. az 1969. év kiállított aranyérmes szarvasagancsai között az első és a harmadik helyre Kádár János által elejtett vad trófeája került.⁵¹

Az 1971-ben Magyarországon nagy csinnadrattával megrendezett Nemzetközi Vadászati Kiállításon⁵² hasonló esetekben a vadász neve helyett már a vadásztársaságok elnevezéseit szerepeltették. Ennek egyik oka a rendezvény nagyobb nyilvánossága lehetett, a másik talán az, hogy az új rezsim vezetői nem akartak a Horthykor prominens személyiségeivel, mint ahogy Rudolf Hess-szel sem egy tablón szerepelni, s ez még a vadászbüszkeséget is legyőzte, elfojtotta bennük. A kiállításra megjelentett kiadvány mindazonáltal az „új vadászok” teljesítményének is emléket állított. „Európa vadászai előtt Magyarország mindig ismert volt erős agancsú szarvasbikáiról, dámjairól, őzbakjairól, megtermett vadkanjairól. Különösen szép trófeákat eredményezett az elmúlt 26 esztendő tervszerű vadgazdálkodása.” – szövelt a diplomatikusan, de nem kevés büszkeséggel fogalmazó közlemény.⁵³ Amikor

49 Zoltán, 1996. 46. p.

50 Vadászati kiállítások és trófeabemutatók. Bp., MÉM Vadászati és Vadgazdálkodási Főosztály, 1970. MOL XIX-K-9-aj (Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium, Földes László miniszterhelyettes iratai) 44. d.

51 Trófea kiállítás. A hazai vadászok 1969–1970. évi arany és ezüstérmes trófeái. 1970. VI. 20–30. Mezőgazdasági Múzeum. Szarvasagancs 1969. aranyérmes: 1. Kádár János, 2. Kárpáti Ferenc, 3. Kádár János, 4. Dr. Horváth Béla, 5. Kovács István, 6. László Andor, 7. Csémi Károly, 8. Gáspár Sándor, 9. Földes László, 10. Mátyás László, 11. Timár Mátyás, 12. Borbándi János, 13. Fock Jenő, 14. Czinege Lajos, 15. Cseterki Lajos. Vadászati kiállítások és trófeabemutatók. 62. o. (MOL XIX-K-9-aj 44. d.) Az ugyanebben az évben megrendezett győri Vadászati Kiállításon Horst Gerlach, Witzl Jürgens, Rudolf Hess és Helga Hess által elejtett szarvasok agancsai vezették a rangsort. Uo. 132. p.

52 Az esemény honi rangját és a vadászat korabeli népszerűségét mutatja, hogy a kiállítás megnyitóján többek között részt vett Fehér Lajos a minisztertanács elnökhelyettese, Gáspár Sándor a SZOT főtitkára, Németh Károly a Budapesti Pártbizottság első titkára, a Politikai Bizottság tagjai, továbbá Óvári Miklós az MSZMP KB titkára, Timár Mátyás és Vályi Péter a Minisztertanács elnökhelyettesei. MOL XIX-K-9-aj 40. d.

53 A Vadászati Világkiállítás, Bp., 1971. Tájékoztató. MÉM Kiállítási Iroda. 11. o. MOL XIX-K-9-aj 40. d.

utóbb, a rendszerváltást követően a vadászat etikai normáit ismét rögzítették, a szakírók elítélőleg szóltak e löversenyekről, vetélkedésekről. Egy szerző a következőképpen fogalmazott: „»Visszataszító« a halomra lőtt vad, amelyek elejtőjét inkább lehet »dögrekorder« névvel illetni. Megdöbbenő látvány például, hogy vannak puskások (szándékosan nem használom a vadász szót), akik képesek tömegével löni a rendesen repülni sem tudó fácánt (tyúkra és kakasra tekintet nélkül), vagy az éppen rövid repülésre kényszerített keltetett szelíd vadkacsát. Ugyanígy visszataszító a disznóskertekben tömegével lőtt vaddisznó. Elítélendő az őzbak vagy szarvasbika vadászatán egy alkalommal több trófeás vadat löni. Sajnos, az előbbieken élenjártak a mindenkori hatalmi diktatúra gátlástalan vezetői...”⁵⁴

Másképp látszik természetesen a vadászat a vadászok, a kedvtelésből vadászók és másképp a kívülállók szemszögéből. Hobo a vele készített interjújában a következőképpen emlékezett arra, amikor gyermekkorában apja magával vitte a vadászataira: „Rémületes volt látni az egészet. Nem értettem az élvezetet benne. Az egész hierarchia, a vadászok és a szolgák viszonya hazugságon alapul. A hajtó, a vadőr a maga módján vigyázott a vadakra, de azért odavezette az urakat és az elvtársakat, hogy lőjék szarrá őket.”⁵⁵ A hajtásnak egy jelképes értelemmel bíró mozzanata, amikor a hajtó letérdel, és a vadász az ő vállára támasztva a puskát, lövi meg a vadat. (Nézőpont kérdése, hogy ez önzetlen segítségadás, gesztus, miként a vadászok állítják, vagy szolgálai magatartás, aminek kívülről látszik.)

A vadászat — e jelentésektől függetlenül — az államszocializmus korszakában a hatalmi elitbe tartozás kritériuma volt, pontosabban: maradt, mivel egy szűk réteg monopóliuma volt, s a pártvezetés majd’ minden tagja vadászott. És ezt jelképezte nemcsak az elit s az elitbe törekvők, hanem a közvélemény számára is.

A vadászok és a közvélemény

1983. május 19-én a Magyar Nemzet fórum rovatában egy szerző rövid írásában megemlítette, hogy „A Budai-hegység háromnegyed része zárt terület, a természetközeli kívánczó budapesti tömegek csak a főváros közigazgatási határán belül eső részeit járhatják szabadon: ott zsúfolódnak össze.”⁵⁶ Az írás ekkor nagy

54 *Dr. Bán István: A vadászat általános etikai normái.* In: *Vadászetika I.* Szerk.: Dr. Bán István. Bp., Lipták Kiadó, 1996. 29–44. p. hiv. hely: 31. p.

55 Földes László (HOBÓ)-interjú. 2005 október, Budapest, Old Man’s Pub.

56 Felröta továbbá, hogy a vadvédelem címén az állami rezervátumok területén a vadállomány „egészségtelenül” felszaporítják. *Magyar Nemzet.* 1983. május 19. 8. p. Az írás előzménye, hogy a szerző, Antalffy Gyula (a. gy.) a lap április 24-i számában rövid cikket közölt arról,

felháborodást váltott ki párt- és kormánykörökben.⁵⁷ Később azonban a nyilvános kritika mind gyakoribbá vált; a vadászat témájának felvetése a hatalommal szembeni kritikai reflexiók egyik kifejezési formájának számított.

1984-ben készült Hobo Vadászat albuma (Shakespeare, Verdi és Puccini parafrázisokkal), mely a vadászatot a fennálló uralmi rend metaforájává tette. Ugyanabban az évben jelent meg Szász Imre *Ez elment vadászni* című szociográfiája a *Magyarország felfedezése* sorozatban. Megjelenés előtt a kötet — visszaemlékezések szerint — némi cenzúra végett még a pártbizottságot is megjárta. A könyv Grósz Károly, akkori Borsod megyei első titkárral készített beszélgetéssel zárul. Az interjúban a későbbi pártfőtítkár nem utasította el teljességgel a hatalmasok túlkapásairól szóló feltételezéseket, csak saját személyével és vadászataival kapcsolatban hátrította el azokat. „Egyszer Szabolcsba hívtott meg egy barátom, akkor nagyon akartak lövetni velem valamit, mutatott is a kísérővadász egy hatos bakot, hogy lőjem meg. Megkérdeztem, hányadik agancsa ez a baknak, azt mondta, harmadik, láttam, hogy jobb bak lesz még ebből, nem bántottam. A kísérővadász erősödött ugyan, hogy nyugodtan lőjek, de azért megkönnyebbült, hogy nem lőttem.” — emlékezett.⁵⁸ A vadászathoz és a természethez való kapcsolatát így jellemezte: „Még ma is előfordul eső után, hogy kimegyek hajnalban, nekitámasztom a puskát egy fának, és vadászat helyett gombát szedek.”⁵⁹ A nyilvánosság növekvő szerepét mutatja az ambiciózus első titkár rokonszenvesre rajzolt portréja, illetőleg az a tény, hogy igyekezett megkülönböztetni magát más pártvezetőktől.

1984-ben a Politikai Bizottság tárgyalta a vadászat és a horgászat kérdését, az előterjesztés megállapította, hogy „érzékeny társadalmi feszültség a horgászatban nem tapasztalható.”⁶⁰ A megállapítás nyilván egy másik kijelentést is magában foglalt; a dokumentum ugyanis hosszasan tárgyalta a „vadászat területén” megmutatókozó egyenlőtlenségeket. (1984-ben az ország vadászterületeinek 17 százalékát

hogyan Magyarországra, a Börzsönybe tévedt egy medve, ahol valaki azonnal lelőtte: „Volt hát egyetlen medvének a Börzsönyben, de csak néhány napig élhetett.” („A medvét le kell lőni, ugye?” 5. p.) Erre Dr. Fodor Tamás a Nimród főszerkesztő-helyettes így reagált: „A Magyar Nemzet április 24-i számában a. gy. aláírással — előtte pedig számos más újságban — a Börzsönyben lelőtt medve miatt olvasható az ország egyoldalú szemszögből megvilágított kommentárokat.” A Magyar Nemzet levelét Antalffy Gyula viszontválaszával együtt közölte.

57 Zoltán, 1996. 33. p.

58 Szász Imre: *Ez elment vadászni...* Bp., Szépirodalmi, 1984. (Magyarország felfedezése) 268. p. (A továbbiakban: Szász, 1984.) Emellett kérdésre válaszolva megemlékezett arról is: „Van egy bikám, amelyik egy ponttal van az aranyérem határán túl, és egy bikám, ami egy ponttal van innen. Az utóbbit Czinege elvtárs meghívásának köszönhetem, Kaszópusztán lőttem.” Uo. 270. p.

59 Szász, 1984. 270. p.

magukat, hogy alkalmanként még a reprezentatív célú vadászatok ellen is felemeltek a szavukat.⁶⁵ 1988-ban döntés született arról, hogy a korábbi licensz, bárcásvadászathoz hasonló nagy bérkilövő vadásztársaságot hoznak létre (VadCoop). (A kikötés az volt, hogy ez nem terhelheti a vadállományt, a korábbi vadásztársaságok lehetőségeit.) Az „új vadászok” — kiket a társasági tagok sokszor „páriaként” emlegettek — befizették a tagdíjat, amit a társaság vezetője kezel, s ennek fejében a tsz ill. erdőgazdasági területeken központilag szervezett bérvadász-programokon vehettek részt. A bérkilövés díját nem a bérvadásznak kellett fizetnie, hanem a társaságnak, mely a költségeket a tagdíjakból gazdálkodta ki.⁶⁶ Az újdonsült bérvadászok természetesen más jellegű szokásokat követtek, mint a vadászok tehetősebb, befolyásosabb rétege. A fogathasználat, a szállás drágának számított, nem minden szolgáltatást vettek így igénybe, divatba jöttek az egynapos „buszos, vonatutas” vadászatok. A társadalmi bázis szélesedése magával hozta, hogy a vadászathoz kapcsolt jelentések összetettebbekké és differenciáltabbakká váltak, s a vadászok között mindig meglévő ellentétek még élesebbé.

A rendszerváltás korszakában — egy vadász-szakkifejezéssel élve — ismét terítékre került a pártvezetők vadászatainak a kérdése.⁶⁷ Még 1988-ban egy balatonakarattyai nyugdíjas Király Zoltán országgyűlési képviselő közbenjárásával a Magyar Országgyűlés Alkotmányjogi Tanácsának elnökéhez fordult, hogy helyezték

65 A MAVAD (Magyar Vadkereskedelmi Szövetkezeti Vállalat) igazgatójának, Gábor Józsefnek a levele Külkereskedelmi Minisztérium Mezőgazdasági Főosztályához például így szólt: „Amint az köztudomású, vállalati tevékenységünk legnagyobb hányadát az élővad befogásból származó devizabevétel képezi. ... Évről-évre nagyobb mértékben jelentkezik az igény az olyan vadászterületek levadásztatására is, amelyek egyébként élővad befogásra vannak fenntartva. Annak ellenére, hogy pl.: 1 élő nyúlért ma már 15.-16. S-t tudunk elérni, mégis évről-évre esökken az állami területekről történő élővad befogás és tudomásunk van arról, hogy ugyanakkor egyáltalán nem esökken ezeken a területeken az úgynevezett reprezentatív vadászat.” MOL XIX-K-9-aj 45. d. A piaci szempontok utóbb az Egyetértés felosztásához is indokot, vagy legalábbis hivatkozási alapot szolgáltatottak. „E gazdaságoknak [a MÉM felügyelete alatt álló állami erdő- és vadgazdaságok — a szerző] az általános vállalati gazdálkodás rendjébe való beilleszkedése és számukra a piaci gazdálkodás által megkívánt versenysemlegesség megteremtése érdekében indokolt az egyesületi tagok vadásztatásával járó terhek megszüntetése.” MOL M-KS 288. f. 5. cs. 1989/1051. ő. e.

66 A Vadcoop működését számos visszaélés, törvénytelenység övezte. Működéséről tudósítanak a következő íráskok: *Máthé Csaba*: Még bűnbakot se lőttek. In: Kelet-Magyarország. 1989. szeptember 18.; *Kovács János*: Fehér Lajos azt üzenté... In: Nimród. 1989. november. 20. 11. p.

67 1989-ban a Reform például rendszeresen foglalkozott a vadászattal, a vadászok személyével, amellyel emiatt a Nimród vadászújság hosszan tartó polémiaiba keveredett.

hatályon kívül a térítésmentes vadászatra vonatkozó rendelkezéseket.⁶⁸ Végül a minisztertanács elnöke megsemmisítette a kormányrezervátumok területén történő vadászatról szóló utasítását. A változások hullámai elérték, és maguk alá temették az Egyetértést is. 1989-ben a Politikai Bizottság — február 7-ei ülésén — gyakorlatilag elrendelte a társaság feloszlását. Fejti György a vitában javasolta, hogy a vadásztársaság tagjainak továbbra is biztosítsanak vadászati lehetőséget. Grósz Károly erről úgy vélekedett, méltányosan kell eljárni „meg hát Kádár Jánost nem ajánlhatjuk be, mit tudom én a Veres-Szamos vadásztársaságba”. (Megemlítette, hogy a katonáknak is szólni kell, mert „náluk is van ilyen dolog”. Valaki ekkor közbeszólt: „idejében szóljál, Grósz elvtárs, mert oda akarunk átmenni.”) A jelenlévők úgy határoztak, tudomásul veszik, ha az Egyetértés vadásztársaság a következő közgyűlésen kimondja a feloszlását — ez végül 1989 márciusában történt meg.⁶⁹ A kormányzat az esetleges vadászati igények kielégítésére tízmillió forintot különített el, a reprezentatív vadászatok szervezése pedig az Erdészeti Hivatalhoz került, s a célra a gyarmatpusztai rezervátumot jelölték ki.⁷⁰ A vadászat átmenetileg teljesen kiszorult a kormányprotokollból, jóllehet 1990-ben született egy tervezet újabb kormányrezervátumok kijelölésére, amelyet Antall József — visszaemlékezések szerint — felháborodottan söpört le az asztalról.⁷¹ 1995-ben alakult meg végül a parlamenti képviselők vadásztársasága, mely azóta — miként egyes prominens politikusok vadászatai is — többször az újságok címlapjára került.⁷²

Mára jelentősen kiszélesedett a vadászók köre, de ez nem változtatta meg alapvetően a vadászat megítélését, s végképp nem simította el a vadásztársadalmon belül az egyenlőtlenségeket. A vadászok legtehetősebb rétege külföldre jár vadászni; megalakult a nemzetközi szafari klub magyar tagozata is.⁷³ Ők minden évben Las Vegasban a Hiltonban tartják évi rendes közgyűlésüket. Megjegyzendő, hogy e társaság titkára annak idején, mint ahogy az első bérkilövő vadásztársaság, a Vadcoop vezetője is, az Ifjú Nimródban kezdte vadászpályafutását. Nemcsak a szokásokban

68 Közelebről egy 1983-as MÉM rendelet (13/1983. VI.9.) hatályon kívül helyezését szorgalmazta. *Tóth*, 2005. 137. p.

69 MOL M-KS 288. f. 5. cs. 1989/1051. ö. c.

70 *Tóth*, 2005. 129–130. p.

71 Dr. Tóth Sándor-interjú, Budapest, 2005 szeptember.

72 *Sághy Erna*: Vadászgató magyar politikusok. In: Figyelő. 2005. dec. 18.

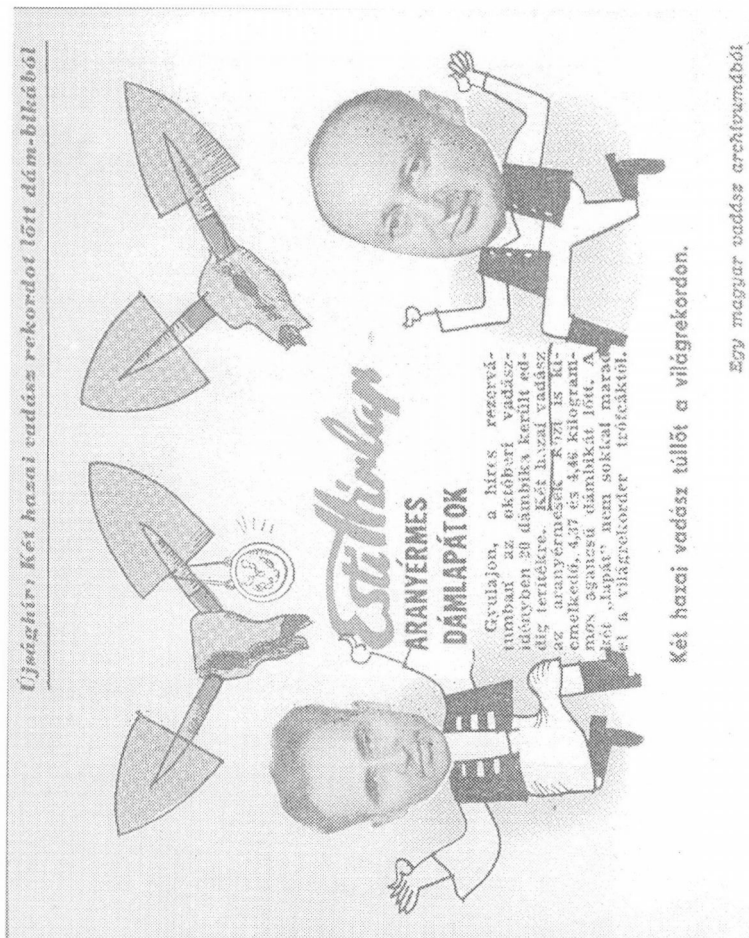
73 Nimród. 2005. október 22. p. Az ő „legitimációs ideológiájuk” úgy tűnik: a jótékonyág. Az interneten elérhető közleményükben olvasható: „Terveink között szerepel aukciók szervezése, a befolyt összeget vadvédelmi és jótékonyági célokra fordítva a közvélemény szerepét szeretnénk kedvezően befolyásolni a vadászat érdekében.” www.vadaszat.net/sci

mutatható ki tehát a folytonosság, hanem a vadászok személyében is. Hobo a vele készített interjúban arra a kérdésre, hogy aktuális e még ma is a vadászat-metafora, így válaszolt: „Vadak vannak, az, hogy kik vadásznak rájuk, az majdnem mindegy a vadnak, a vadász az, akinek nem mindegy, hogy ő vadászik-e vagy valaki más.”⁷⁴

A vadászat a hozzákapcsolódó jelentések sűrűjében a mindenkori hatalom kifejezőjévé vált. Olyan metafora, mely a történésznek segítségére lehet abban, hogy összekapcsolja a különböző korok egymásból építkező társadalmi jelenségeit, érte és értelmezze azok jelentéseit. A vadászat minden korban a hatalmi elitbe tartozás kifejezője volt, bizonyos státusokhoz, pozíciókhoz kötődött, és ezáltal hatott az egyénekre, meghatározta szokásaikat, formálta társaságaikat. E társaságokban a szokások viselkedési mintákká változtak, hagyományként rögzültek, s e tradíció azonosság- és közösségtudatot teremtett, ami egyúttal (öntudatlan) azonosulás volt a kivívott társadalmi szereppel és pozícióval. Elemzése megmutatja a vadászatról, hogy az valójában „valami más”: rang, presztízs hagyomány.

74 Földes László (Hobo) interjú. 2005 október, Budapest, Old Man's Pub.

Képek a Fácán Matyiból

Két „ismeretlen” vadász: Fehér Lajos és Biszku Béla

1969. ÉVI
ÚJ
EGYETÉR-
TŐK

Hősi ének, jó tanácsos!

Egyetértés, Egyetértés, öltöt rímbe szedni nehéz...
Ríma-réme mi lehet?
Meggagyarázom nektek.

Szól a madár ágról ágra, hívó szótát szájról szájra:
Fő kiszöldült látszatra,
Seregellj vadászatra!

Vadát űzni nyáron, tölben, sárban, hóban, dériben, jégen,
Egyetértés tagját,
Nimród mai fiait!

Még álmaikban is elmennek, Talki határán cserkelőnek,
Szarvast s kánt leterítik,
Nyúl s fűcán nem menekszik.

A Hold feljő, az est eljő, lecsendesedik az erdő,
De a vadászhoz hangos,
Benne a kedély magas.

Zsákmányt aztán számbaveszik, új vasárnappjukat tervezik,
Végei ér a vadásznap,
Haza tér a hősi had.

Budapestre érkeztenek, asszonyaik várják őket...
Híjába, mindhiába,
Nap hőse dől az ágyba...

Ez a híres Egyetértés, itt már, hidd el, egy a kérdés:
Önmagára ismer-e
Nimród vadász serege?

JÓ TANÁCS:

Ha a hét közepe fele, villámlik a nejed szeme,
Vadászvasárnappodról,
A hét végén mondj te le!

